

ਪਾਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ)

VOL-13 No. 320 May 8, 2019

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

E-mail : info@pardestimes.com

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

Ph 510-938-7771

Ph 510-516-3536

ਪੜ੍ਹੋ-ਲਿਖੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਐਥੁ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਏਕੋਸਟਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੈਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਅਰਜੀ ਫੀਸ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦਿਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੀਜ਼ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਭਾਰਤੀ ਆਈਟੀ ਪੇਸੇਵਰਾਂ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਫੀਸ ਵਧਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਆਈਟੀ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਵਧੇਗਾ।

ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਏਕੋਸਟਾ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਫੀਸ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੋਣੀਆਂ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਆਈਟੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀਜ਼ੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਰਜੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਕੋਸਟਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੇਸੇਵਰ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਟਰੈਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਐਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਨਕਲ ਕੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਸਿਆਟਲ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਖੱਬਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁਸਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੇਸੇਵਰਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਵੀਜ਼ੇ ਲਈ ਹਰ ਚਾਰ 'ਚ ਇਕ ਅਰਜੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੀ

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਨਾਟਾ, ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ ਜ਼ਰੀਏ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਯੋਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੋਈ ਮੱਠੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਿੰਡਾਂ, ਵਹੀਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਜਿੰਦਾਬਾਦ, ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਰਕਰ। ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੋਸਟਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਵਰਕਰ ਵੀ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪੁੰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ, ਸੰਥਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ

ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੀ

ਜਾਣਦੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਅਹਿਮ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਧਰਮਵਿੰਦ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਪੱਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੈ।
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ 510-938-7771

ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਹੈ।
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ 510-938-7771

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਗਵਿੰਜੀ ਸਟੋਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਢਲ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫਤਰ ਸੈਕਰਮੈਟੋ ਦਫਤਰ ਫਾਰਮਜ਼ਨ
44790 S. Grimmer blvd. # 204 Fremont, CA 94538
37-18-73rd ST. Ste 401 Jackson Height, NY 11372
2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691
4491 w. Shaw Ave # 300B Near Costco Fresno, CA 93722
510-657-6444 718-533-8444 916-372-448 phone 559-271-5511

See me today and get the discounts and service you deserve
Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040
Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

Certified Global Green INSURANCE AGENCY
Covered California
Gurdawar Singh Mann
ਹੈਲਥ ਇੰਸੋਰੇਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ
ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਾਰ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਢਾਉਣੇ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667
3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

AUTOBAHN
Body & Paint
Specializing in Convenience & Quality
ਗੋਟਾਂ ਅਤੇ ਪੋਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰੋਂ
Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com
778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Covered CA Open Enrollment Starts Oct. 15th
Punjab Insurance Brokers Inc.
LIFE • HEALTH • TRAVEL • MEDICARE • TRUCKING
ਲਾਈਨ • ਹੈਲਥ • ਟ੍ਰੈਵਲ • ਮੈਡੀਕੇਅਰ • ਟਰਕਿੰਗ
Kaiser Permanente, Authorized Agent
Health Net Anthem United Healthcare
551 N Palomar Ave, Suite B Yuba City CA 95991 | 916-660-2000, 530-927-5777
1-888-978-6522
www.punjabinsurance.com

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯੂਟਾ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਗਏ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯੂਟਾ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਗਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਰੋਂ-ਨੇਤ੍ਰਿਓਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇੱਥੇ ਰਾਜਧਾਨੀ

ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਰੌਣਕਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਯੂਟਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸ੍ਰੀ Gary Herbert ਵੱਲੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 13 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜਾ' ਕਰਕੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੇਹਰ ਲਈ।

ਗਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ

ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਰਹਿਨਮਾਈ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ Derek Miller (CEO and President SALT LAKE Chamber) ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੋਰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯੂਟਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ:

State Rep- Jeff Stenquist Draper
West Jordan Mayor- JIM RIDING
ਸ਼ਿਟੀ ਕੌਸਲ ਮੈਂਬਰ Tasha Doyle Lowery
LT. Governor- Spencer Cox

Attorney General- Sean Reyes
SALT Lake Mayor- Jackie Biskupski
District Attorney Sim Gil

Mit Romney US Senator ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸ੍ਰੀ Sh. Adam Gardiner ਨੇ ਸੁਨੋਹਾ ਪਤਿਆ। Managing Director and Founder Patel Family Investments- Dr Dinesh Patel.

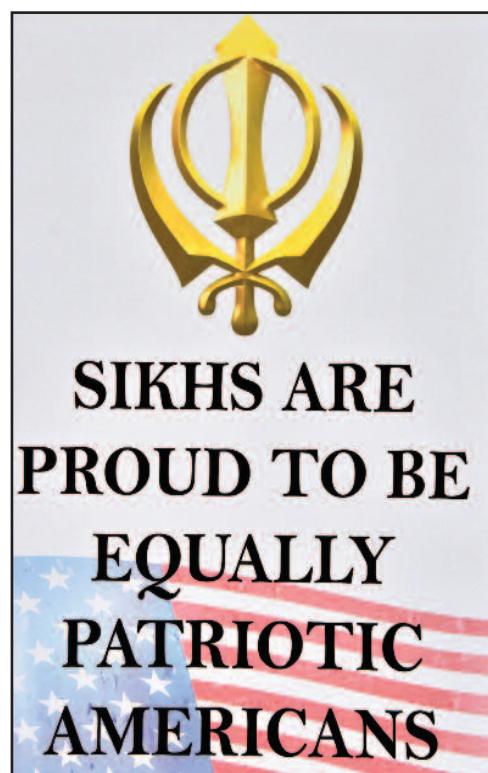
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ 'ਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਯੂਟਾ ਹਾਈਵੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੇ

ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਾਂ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ।

ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਸਾਖੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਏ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਯੂਟਾਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ।

ਬੇਅਦਬੀ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ: ਕੈਤਨ

ਜੀਗਾ - ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਇੱਥੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਸਬੈ 'ਚ ਫਿਰਕ ਪਾਤਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਵਿੰਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਬੈਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਆ ਹੋਣ ਦੀ ਸੁਰਤ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਇੱਥੋਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈਜੀ ਕੰਵਰਵਿਜ਼ੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਇਸ ਅੱਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਐਸ਼ਾਈਟੀ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਗੂ ਦੇਸੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ

ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਵਾ ਕੇ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਮੰਤਰੀ ਨਹਿੰਦਰ ਮੌਤੀ 'ਤੇ ਛੁੱਟਪਾਉ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਦਾ

ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਤੇ ਨਿਖਾਰਿਆ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਟੇਜ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮੌਦੀ ਹੁਣ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਚਾਅ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਸਕੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਿਰਪੱਥ ਵਿਕਾਸ ਕਰਵਾਉਣੇ ਤੇ ਯੋਗ ਮੀਂਡ ਵਾਂਗ ਰਿਹਾਂ।

ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ- ਇਥੇ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਤ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ। ਉਹ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਾਂਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 26 ਹਜ਼ਾਰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਤਖਤਾਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਥਮਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਾਜਾ ਵਾਂਗ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕੌਟਭਾਈ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੰਦੀਵਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹੇਠ ਸਿਆਸੀ ਹਾਦਸੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ 'ਅਪ' ਦੀ ਕੁਝਤੀ ਐਕਸੈਂਸ

ਕੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ('ਅਪ') ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਕੌਂਠੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਹਾਦਸੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਾਨਸਾ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਾਹੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਲੀਫਲਸ਼ਿਪ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਦੋਆ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੁੱਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮੱਚੀ ਪਈ ਹੈ। ਦੱਸਣੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸੰਦੋਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਵਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਟੁੱਟਣ ਬਚੇ ਭੇਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਕਨਸੋਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ 'ਅਪ' ਦੀ 'ਕਰਾਂਤੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਹਾਦਸੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ 'ਅਪ' ਸੁਪਰੀਮੋ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਤੇਰੀਵਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਗਠਨੋੜ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੀ ਸੰਗ ਹੈ।

ਅਮਨ ਅਰੋਜਾ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸੰਦੇਹਾ ਕਲਤਾਰ ਸੰਪਵ

ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਇਕਸੁਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰਿਸ਼ਿਪਲ ਬੋਧ ਰਾਮ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਮੀਂ ਤੋਂ ਚੌਥੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਕਸਟਮਾ ਦਾ ਸਹੱਤਾ ਵਾਂ
ਘਟਣ ਕਾਰਨ
ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ
ਵਾਲੀਵਾਰਸ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ।
ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ
13 ਹਲਕਿਆਂ
ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ
ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ
ਵੀ ਰਤਕ ਰਹੀ
ਹੈ। ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਸਾਹੀਆ
ਅਤੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ
ਦੇ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ
ਦੀ ਧੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੜ ਅਕਾਲੀ
ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ
ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਤਨ ਵਾਲੇ
ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਲਕਾ ਸਲਭਾਨੁਪੁਰ ਲਾਘ ਤੇ ਚੋਣ ਲਤਨ
ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਤੱਕਤੀ ਵਿਚ
ਤੁਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ
ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲਤਨ ਵਾਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨ ਡਾ。
ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ
ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਥ ਵਿੱਗ ਮਾਲਵਾ-1 ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਰਾ
ਫਿਰੋਜਸਾਹ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫਤ ਲਿਆ ਹੈ।
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਬੁਲਾਰੇ ਸੱਤਵੀਰ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਸਿੰਘ ਸੰਕਰ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।
ਮਲਾਜ਼ਮ ਆਗੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ, ਜੋ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ
ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ 'ਅਪ' ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਾ ਦਾਖਲੇਦਾਰ ਸੀ, ਵੀ
ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ
ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ
ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ
ਅਫਵਾਹਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ
ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਵੀ ਖਤਰੇ
ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ, ਜਸਮਨੀ, ਬਾਜ਼ੀਲ, ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ 'ਚ ਸਥਾਈ ਮੈਂਧਰਸ਼ਿਖ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਫਰਾਂਸ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ- ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਜਰਮਨੀ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਜਾਪਾਨ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋਰ ਦੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਣਾ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਫਰਾਂਸ ਦੀ “ਰਣਨੀਤਕ” ਤਰਜੀਹ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸਫੀਰ
ਫਰੈਂਕੁਇਸ ਡਿਲਾਟਰੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਿਆਂ ਕਿਹਾ, ”ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਜ਼ਰਮਨੀ ਦੀ
ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੀਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਲਾਮਤੀ ਕੇਸਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਬਾਰ
ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ

ਦਾ ਸਾਬ ਦੇਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੋਰਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਮੌਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰਤਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਲੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਜੋ ਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਰਮਨੀ, ਬ੍ਰਾਤੀਲ, ਭਾਰਤ, ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਮੰਬੱਤਸਿਪ ਦਿੱਜੀ ਜਾਵੇ।

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL

ENROLLED AGENT

BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS

**TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS,
TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAY-
ROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE
Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EX-
PECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!**

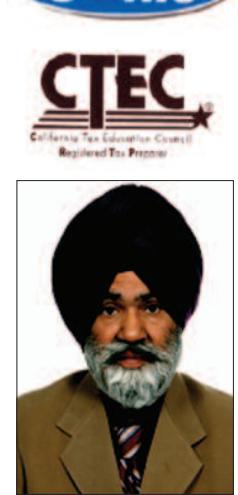
CALL : R. PAL. STNGH EA- 510-750-3464

EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514.

Insurance Life- Only Agent #0G76896

39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538

Email:singharpal@sbeglobal.net Singhtax.com

Gurdial Aujla   **510-750-6116**
1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

510-538-2983

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਵਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਇਸ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤਾਂ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਤੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਘਿਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਸਕੇਗੀ। ਇਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰਕੇ ਨਾ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਉਤਾਰੇਗੀ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਦਾ ਆ ਖੇਡਿਆ ਹੈ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਹਲਕੇ ਵਚਨ 16 ਲੱਖ 18 ਹਜ਼ਾਰ 419 ਵੇਟਰ ਹਨ। ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ 6 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਮਲੋਟ, ਗੁਰੂ ਹਰਸਹਾਏ, ਬੱਲੂਆਣਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਿਹਾਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ 2 ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਾਰੇ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਅਤੇ ਅਬੋਹਰ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਮੀਕਰਨ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਬਿਰਾਦਰੀ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਰਾਏ ਸਿੱਖ ਬਿਰਾਦਰੀ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਕੁਝ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦਾ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦਾ ਭਵਿਖ ਤਹਿ ਕਰਨਾ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR.
NEWARK, CA 94560

Buta Ram Joshi Staff Reporter,
Fresno 559-803-0055

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਦਹਿਸਤਗਰਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੁਟਨੀਤਕ ਜਿੱਤ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਯੂਐਨਓ) ਵੱਲੋਂ ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਸਦ ਅੜਹਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਐਲਾਨਣਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕੁਟਨੀਤਕ ਤੇ ਸਫ਼ਾਰੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਸਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਈਂਕੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਫ਼ਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਇੰਗ੍ਰੈਡ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਛੋਜ ਮੈਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦਿਓਬੰਦੀ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਸਦ ਅੜਹਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਕਤ-ਊਲ-ਅੰਸਾਰ ਨਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਕਈ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ 1994 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾਉਣ ਦੇ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਸੰਬਰ 1999 ਨੂੰ

ਕਾਠਮੰਡੂ ਤੋਂ ਇਕ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਸਦ ਅੜਹਰ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਹਿਸਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਨੀਹੀ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨੀ ਸੰਸਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। 2016 ਵਿਚ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਹਿੰਦੇਸਤਾਨੀ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਹਵਾਈ ਅੰਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਾਲ 14 ਫਰਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸੀਆਰਪੀਐਫ ਦੇ ਕਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 40 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤੇ 2003 ਵਿਚ

ਇਸ ਨੇ ਪਰਵੇਜ ਮੁਸ਼ਤ੍ਰੋਦ 'ਤੇ ਵੀ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ 2009 ਤੋਂ ਮਸਦ ਅੜਹਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂਈਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ: ਉਹਦੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ; ਉਸ 'ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੰਬਿਸ਼ਾਂ ਲੱਗਗੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸਿਆਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਚ ਮਸਦ ਅੜਹਰ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਗਈ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਟਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਤ ਅੰਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਦੇਸ਼ (ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਚੀਨ) ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ; ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਅੜਹਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟਤਵਾਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੱਟਤਵਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਾ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਘਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਚਾ ਤੇ ਸੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨ੍ਮਨ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਧੀ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਹਦੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਚ ਚੀਨ) ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ; ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਅੜਹਰ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਦਹਿਸਤਗਰਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟਤਵਾਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੱਟਤਵਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਾ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਘਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਜ਼

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਹੀ ਯੰਜਾਬ ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ

ਲਗਭਗ 45 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮਰਹੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪਾਸ 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼' ਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਗਿਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ : "ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਖਪ ਗਏ ਹਾਂਘੁੜ ਵਿਚ ਲਥ-ਪਥ ਤਿਰਕਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਡ ਅੰਦਰ/ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਛਘ ਗਏ ਹਾਂਘੁੜੋਂ ਹੋਏ ਗੋਰੇ ਦੇ ਉਤੇ ਉਕਰੀਆਂ ਉਗਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਜਮਹੂਰੀਅਤ' ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼।" ਉਸੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਪਾਸ ਦਾ ਗਿਲਾ ਹੋਰ ਢੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : "ਸਾਡੇ ਨਿੱਤ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਗਈ ਹੈ ਆਦਰਸ਼ ਵਰਗੀ ਪਵਿੱਤਰ ਚੀਜ਼ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਡ ਰਹੇ ਹਾਂ 'ਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਵਿਚਾਅਕੁੱਕੇ ਹੋਏ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।' ਇਨ੍ਹਾਂ 45 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਲਤ ਕਾਫੀ ਬਦਲੇ ਹਨ ਤੇ ਦਬੈ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਿਘਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਹੋਰ ਮਰੇ-ਖਪੇ ਤੇ ਖਵਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਦਰਸ਼ ਗਵਾਚ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਦ ਸੱਚਾਅ ਸੁਕਿਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਸ ਨੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਜਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾ ਤਾਂ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏਨੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜੋ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਦਮ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਖੜਕਸ਼ੀ ਕਰਨਗੇ। ਜੇ ਅੱਜ ਪਾਸ ਜਿਉਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿੰਦਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ? ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਚੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ?

ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਆਸ਼ਨ-ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਫੈਲਾਓ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਉਰਜਾ ਢੀਕ ਲਈ ਤੇ ਉਹੀ ਬੰਦਾ ਤੰਤਰੀਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਭਿੱਸਟ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਸਿਹੜੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਿਸਵਡਖੋਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਢਾਲ ਕੇ ਅਮੀਰ ਹੋਏ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੋਰਾ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ; ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਬੋਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਿਹੜ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬੇਰੁਥੀ ਤੇ ਬਦਦਿਆਨਤਾਰੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਏਨੇ ਰੁਲ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਲੋਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 2002 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2015-16 ਤਕ 16,606 ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਹ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਮਾਉ ਜੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਮਾਉ ਜੀਅ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਲੈ ਦੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਜੀਅ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਣਗੇ? ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਹਤ ਰਾਣੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਦਮੈ ਅੜੇ ਗਰੀਬਾਂ ਪੜੀ ਦਿੱਤੀਨਤਾ

ਮਹਿਦੁਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ; ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ
ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਕਿਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖਰਚੀਲੇ ਵਿਆਹ, ਬੁਣਨ
ਸ਼ਾਨੇ-ਸੌਕਰ, ਟਰੈਕਟਰਾਂ 'ਤੇ ਮੇਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀ ਬਿੱਧਤਾ
ਸਮਾਜਿਕ ਉਰਜਾ ਡੀਕ ਲਈ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਤੁਲ ਕਿਰਾਅਂ
'ਚੋ ਸਵੈਮਾਨ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਫੋਕੀ ਹੈਂਕੜ ਵਾਲੇ ਜੱਟਵਾਲੇ
ਦੇ ਗਾਣਿਆਂ 'ਚੋ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਲੱਭਦੇ ਹੋਣ। ਤਾਕਤਵਾਲੀ
ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਆਮ ਪੰਥਾਬੀ ਅੰਜ ਨਿਤਾਣਾ
ਹੋਇਆ ਖੜਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਵਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ
ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਣੋ
ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਕੋ ਸਿਰਫ਼
ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਲ ਵੰਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ

ਜੀਅਂ ਪਿਤਾ
 ਪਤੀ ਤੇ ਸਹੁਰੇ
 ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਲੇ
 ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਝ
 ਕਰ ਲਈ
 ਸਰਕਾਰ
 ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ
 ਰੁਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
 ਉਹ ਧਰਨਿਆ
 ਤੇ ਮੁਜਾਹਿਰਿਆ
 ਵਿਚ ਵੀ ਗਈ
 ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ

ਉਹਦੀ ਬਾਂਹ ਨਾ ਫੜੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾ ਰਹੀ ਦੀ ਕਵਰਿੰਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਨਜ਼ਿਤ ਕੌਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਵੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਕੀ ਕੋਈ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਏਗਾ? ਹਾਂ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ ਪਰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਹ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਾਰ ਨਿਸਚਿਤ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਸੌਂਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਜੇਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਰਾਸਾਮਈ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਗਰਤਾਂ ਅੰਤਿਆਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਰੋਸ ਦਰਜ ਕਰਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਤੀਕਮਈ ਹੈ; ਇਹ ਸਾਡੇ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖਚੇ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਅਤਤਾ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ; ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰਤਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਹੋਈ ਪੀਤ ਤੇ ਵੇਦਨਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਗਰਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਹਾਦਰ ਤੀਵੀਆਂ ਹਨ; ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਹਿਚਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਣਜਾਰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ : ”ਸਾਚ ਵਖਰ ਕੇ ਹਮ ਵਣਜਾਰੇ॥”

ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ
ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ
ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਦ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ
ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ ਸਰਗਮਾਏਦਾਰੀ
ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ,
ਇਕਲਾਪਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਉਹਦੀ ਲਲਕਾ।
ਇਹ ਬੀਬੀਆਂ ਖੁਦ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਹੀ ਹੋਈ ਰੂਹ
ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ ਗੜ੍ਹ ਗੜ੍ਹ ਕਰਕੇ
ਵੱਚਦੇ ਪੁੱਪ ਗਾਣਿਆਂ ਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਦੇ ਹੱਸਦੇ ਤੇ
ਨੱਚਦੇ ਦਿਸਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੇ ਇਕੱਲ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਸਲਾ, ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਰੁਧ
ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ, ਨਵੇਂ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰਨ
ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਉਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹਾਰ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਹੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿੱਜੈ-ਨਾਦ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਧੀਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਉਪਰਾਲੇ ਬਤੇ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਗਏ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਗਏ।

ਕਈ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜ
ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ
ਕੇ ਭਾਵਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ; ਸਾਡਾ ਭਾਵਕ ਹੋਣਾ ਸਭਾਵਿਕ ਹੈ;
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ
ਅੱਜ ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ
ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਤਿੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਪੰਜਾਬ
ਤਿੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਖੁਦਕਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸਰਮਾਈਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਮ ਹੇਠ ਹੋ ਰਿਹਾ
ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ;
ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਿਰਤ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣਾ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਦੱਸਿਆ
ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ; ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ
ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਕ ਗਰਤਸ਼ਾਹਿਤਿਆਂ ਕਾਸਨਾਂ ਤੇ ਲੇਖਾਂ ਤੱਕ

ਵਸੀਲੇ ਹਨ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਆਤਮਾ ਬਚੀ ਵੀ ਹੈ? ਆਤਮਾ ਹੈ ਬਚਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ : ”ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੇ ਕਪੜੇ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ ਜੋ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ ਮਾਣਸਾ ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲੁ ਚੀਤੁ॥” ਭਾਵ ਜਿਹੜੇ ਹਾਕਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਪੀਏ ਹਨ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਚਿਤ ਵੀ ਕਦੇ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : ”ਕੁਝ ਬੇਲਿ ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਇ। ਅਵਰੀ ਨੇ ਸਮਝਾਵਣਿ ਜਾਇ ਮੁਠਾ ਆਪਿ ਮੁਹਾਏ ਸਾਬੈ॥ ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਆਗੂ ਜਾਪੈ॥” ਭਾਵ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਝੂਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਮੁਰਦਾਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸਥਿਤਿ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਆਪਿ ਨੂੰ ਵੀ ਪੋਖਾ ਦਿੱਤੇ ਰਹਾ।

ਸਤਾਰੂਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਖ਼ਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਨਸਾ ਸਾਂਝੇ ਪਿੜ੍ਹੀ ਤੱਲਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਤਿੰਨੇ

ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ

ਮੁਹਤੀ ਕੇਂਦ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਸ਼ਕਤ ਦਾ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 2002 ਦੀ 86ਵੀਂ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 21-ਏ ਵਿਚ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਰ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵੀ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਪੰਚੰਤ ਕੇ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਕਲੀ ਪੋਗਨ ਤੱਕ ਜੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਾਪੇ ਅਪਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਮਸਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਤੇ ਨੀਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਪੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਮੁੰਡਿਆਂ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ? ਕੀ ਇਸ ਪਿੰਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਹ ਸੋਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਢੂਜੇ/ਬੇਗਾਨੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਬੇਗਾਨੇ ਘਰ ਚਲੇ ਵੀ ਜਾਣਾ

ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ
 ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ
 ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ
 ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛਾਂ-ਸਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਢੁਰ ਵੀ ਭੇਜਣ ਲੱਗੇ ਹਨ
 ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਣੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

2011 ਦੀ ਮਰਦ-ਮਨੁਸਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੁਲ ਦਰ 71.42% ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਰ 76.62% ਅਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਦੀ 58.99% ਹੈ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਤ

ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਮਾਜ ਸ੍ਥਾਪਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੌਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੀਐੰਚੀਡੀ ਤੱਕ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਚੋਣ ਵਾਅਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਚੱਲਿਅਤ
ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਕੜੀ ਨੇ ਡੀਸੀ ਲੱਗ ਜਾਣਾ, ਕਰਤਾ
ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ; ਭਾਗ
ਚੁੱਲ੍ਹਾ-ਚੌਕਾ ਤੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਹੁਣ ਕੜੀਆਂ ਬਾਂਧਾਂ
ਅਜਿਹੀ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੜ੍ਹੇ ਸੌਂਬ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ
ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹੋ

A young girl with dark hair tied back, wearing a blue school uniform, smiling and holding an open book. She is in a classroom setting with other children visible in the background.

ਉਚ ਸਮਾਖਆ ਜ਼ਿਵੇਂ ਦੁਨੀ ਦੀ ਰੁਕਾਨ ਘੱਟ ਹੈ।
ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਜਾਣ ਨਾਲ
ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ
ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਅੰਗੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਖੇ
ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ
ਦਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖੋਂ ਦੇ ਫਿਰ੍ਹ

ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੁੱਚਲਿਤ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ
ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਦੂਜੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਕੁਝੀ ਜੇ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ
ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਵਰ ਚੁਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੱਧਵਰਗੀ
ਪਰਿਵਾਰ ਜੇ ਪਿਆਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਘੱਟ ਭੁਗਤਦੇ
ਹਨ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ
ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛੀ ਜਾਣ ਲੇਗੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝੀ ਦੀ
ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨਜਾਣ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ
ਵਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਉਦਾਹਰਨ
ਹੈ। ਕੁਝੀਆਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹੋਰ
ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਨਗੀਆਂ।
ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਥਾਨੀ
ਸੰਚਾਰਕਾ ਕੇਂਦਰੀਆਂ।

ਸੁਤਰਤਾ ਦੇਣਗਾਂ। ਸਿਖਿਆ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਰਬਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ
ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰਤ ਜਦੋਂ ਖੁਦ
ਕਮਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੋਂਧ ਬਣ ਕੇ
ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਔਰਤ ਦੇ ਆਰਬਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ
ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ
ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਤ ਦਿਹਾੜੇ ਹੀ ਦਾਜ਼ ਪਿੰਡੇ
ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁੜੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ
ਕੋਈ ਖਬਰ ਅਖਬਾਰ ਜਾਂ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾਜ਼ ਦੀ
ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ? ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ
ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਆਰਬਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਹੋਣਗੀਆਂ, ਤਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਦਰ ਵੀ ਘੱਟ
 (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 22 'ਤੇ)

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਧੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰੁਖ

ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਣਾਂ ਮੰਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਲ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇਣ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਤ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰੰਗਿਆ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਏਜੰਡੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੁ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਖਾਤਕੁ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰੰਗਿਆ ਠਾਕੁਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਉਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਤਿਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਸੀ ਸੀਨ ਉਤੇ ਉਭਰੀਆਂ ਸਾਧਵੀ ਰਿਤੰਬਹਾਰ ਅਤੇ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਵਿਉਤਬੰਧੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਗਿਆ ਨਾਕੁਰ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸਬਦ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਫਿਰਕੁ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਦੋਫਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਘਤਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ, 2015 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬੀਤ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਫਿਰਕੁ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ

ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਜ਼, ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਰਤਾਰਾ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਬਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰੋਲੇ-ਰੋਪੇ ਦੋਰਾਨ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਏਜੰਡਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੋਰਾਨ ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ

ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ-ਸਿਆਸੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਉਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਟਿਸ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਸੱਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਉਡੀਕਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਿਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸੇ ਜੁਨੀਅਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੂਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਉਤੇ ਤਾਬਤ-ਤੋਤ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਮੈਂਬਰ ਆਈਜੀ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਵਾਹੀ ਫਿਰ ਉਭਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੋਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਸ ਕੱਟਲਵਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੇਂਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਿਛੋਕਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿਰਫ ਅੰਕਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਬਲਕਿ ਇਸ ਸਰਹੋਦੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰੁਖ ਵੀ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅੰਦਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਚੋਣ ਆਖਾਤੇ ਵਿਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸਤਰੰਜੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ ਹੈ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਇਸ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਫੇਰ ਸੱਚ ਸੌਦਾ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਣਾਂ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਜ਼ਦ ਕਰ ਕੇ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੋਰਤਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਫੇਰ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਦੀ ਪੁੱਛਿਗਿਛਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਫੇਰੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸਰਗਰਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੇਣ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਿੰਮਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਹੁੰਦੀ ਬੰਬੰਦੀ ਵਿਚ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2007 ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਰਾ 22 'ਤੇ

ਦੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨਜ਼ਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੰਮੇਤ ਕੁਲ 19 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਖੜ੍ਹਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਸ਼ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਅਲਾਇਨਸ ਦੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨਜ਼ਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੰਮੇਤ ਕੁਲ 19 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੋਣ ਲੱਗ ਲੱਗ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2007 ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਸਰਗਰਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ।

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ ਧੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੀ

(ਸਫ਼ਰ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜੂਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਪੁੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦੋਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਧਰੇ ਨੀਲੇ, ਪੀਲੇ, ਲਾਲ, ਕੇਸਰੀ ਤੋਂ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਧਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਥੇ ਵਿਚ ਖਾਤਕੁ ਲਹਿਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਮਹਾਰੋਂ ਬੋਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਧਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 1997 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੱਲੀ ਲਹਿਰ ਦੋਰਾਨ ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਧਾਂ ਨੇ ਠੱਲ੍ਹੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਥੇ ਵਿਚ ਸੱਤਵੇਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੇਂ ਦੋਰਾਕੇ ਦੋਰਾਨ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਧਾਂ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਚਮਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਮਾਲਵਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਹੁਣ ਸਹਿਕਦਾ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਦੀ ਮਹਿਕਦਾ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ

ਹਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਭੁਗੋਲਿਕ ਵਾਕਿਆ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਉਵੈਂ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ। ਇੱਲੀ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਟੱਪ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੇ ਧਾਰਵੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹਾਦਰ, ਦਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੁੱਕਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਸੈਕਤ ਵਰਿਊਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਮਗਰੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ। ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਧਰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਜ ਸੀ। ਸੰਨ 1849 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਆਖਰੀ ਖਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਇਹ ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਾਰਾ ਜੀਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੋਂ' ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ 98 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਫੈਲੀ ਕਿ ਅੱਗੇ ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ-ਦਰ-ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਿਹਤਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਛਾ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੁਹ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨਫੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਿੰਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਾਜਸੇਹਨ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਹੈਰਾਨੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਲਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿਉਂ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਕਸਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਵੰਡ ਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਨਾ ਘੜ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੇਡਿਆ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਚੇਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਖੋ ਬੈਠਾ। ਅੱਜ ਜਿਹੜੇ ਸਥਤ ਅਤੇ ਸੁਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਗੁਜਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਆਪ ਸਹੇਤੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਖਿਓ ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਪੈਗਮ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਕਬੀਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਾ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਿੰਡੀ ਸੋਚ ਦੇ ਚੁਬੜਰੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਬਿਨਾਇਆ। ਨਿਮਰਤਾ, ਕਿਰਤ, ਸਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਵਰਗੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਵੀਆਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਹੀ ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਦੀ ਤਸਥੀਹ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਮਹਿਕਦੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਛੁੱਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ
 ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਉਸਾਰ੍ਹ
 ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੀਆਂ
 ਹਨ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ
 ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ
 ਨਿਰਮਾਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਖ ਸਾਧਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ
 ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਿਤ
 ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਚਿਹ੍ਰਾ-ਮੌਹਰਾ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਾਖਿਆਂ
 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼
 ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਤਕ
 ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ।
 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੀ
 ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਹੌਲ
 ਮੁਤਾਬਕ ਸੱਤਾ
 ਹਥਿਆਉਣ ਵਾਲੀ
 ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
 ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਚੋਣ
 ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਨੇਤਾ
 ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ
 ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ
 ਵਿਚਲੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਜਾਤ-
 ਪਾਤ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ
 ਆਪਣੇ ਮੁਫ਼ਾਦ ਲਈ ਖੁੱਬ
 ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਜਾਤ ਆਧ-
 ਰਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਨਾ
 ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਧੱਤੇਬੰਦੀ
 ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਣਾਅ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ
 ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਹਰ ਪਿੰਡ
 ਅਤੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਜਾਤ-ਗੋਤ ਆਧਾਰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਬਾਨ
 ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਣ ਵਾਲੀ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਤ, ਬਰਾਦਰੀ, ਗੋਤਾਂ
 ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਈਚਾਰਕ
 ਸਾਂਝ ਦਾ ਜਜਮਾਨੀ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਬਿਖਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਰ
 ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲਾਣੇਦਾਰਨੇਤਾ ਛੱਡ
 ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੈਕਿਵਲੀਅਨ ਦਾਅ-ਪੇਚਾਂ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ
 ਪਵਾਉਣ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ, ਮੁੱਖ
 ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ
 ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ
 ਸਿਆਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾ-ਲਾਭਗਤ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮਿਠੇ ਪਾਣੀ, ਉਪਜਾਊ ਭੂਮੀ, ਸੰਤ-ਫ਼ਰੀਦਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿਉਣ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ। ਅਨੁਸਾਸਨ, ਵਚਨਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਾਵਨਾ ਸਾਡੇ ਸੱਕਿਆਜ਼ ਦਾ ਮੱਖ ਬੰਮ

ਬਣੇ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੁਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾ

ਜੀ ਕੇ ਸਿੰਘ

ਸਿਆਸਾ ਨਤਾਵਾ ਤੇ ਨਾ ਹੋ ਵਲਟਾਇਆ
ਵਿਚ ਜਬਤ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ।
ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲਣ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਡਾ ਨਹੀਂ
ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਝੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ
ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੈ।
ਚੌਣ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਵੇਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਨਸੇ ਵੰਡਣ ਦਾ ਉਕਾਲ
ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੰਨਾਂ ਨੂੰ
ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣ੍ਹਾ

ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ

ਅਧੂਰੀ ਪੁਰਤੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖੜੋਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਅਕਾਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਲਾਹੌਰੀਵਾਰ ਧੰਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਤਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਸਾਰਬਕ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮ੍ਮੂਂਬੰਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸੌਖਿਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਕਿਸਾਨ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਮਟਾਂ ਪਾਰ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਾਖਰਤਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਦੌੜ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ
ਨੂੰ ਭੁਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਵਾਂਗ ਚਿੰਬਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 4 ਦਹਾਕਿਆਂ
ਦੇਰਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ-ਕੁਤੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂਰਪ,
ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੈਸੇਫਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸ ਗਏ
ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ
ਸਤ੍ਰਕ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ
ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ
ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਰੁਕਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
ਇਮੀਗੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੁਤਘਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਬੀਤੇ
ਸਾਲ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੜ੍ਹਾਈ
ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਉਥੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਵਸਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਕ
ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਾਲ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ
ਖਰਚਾ ਗਿਣੀ ਏਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਲ 22500 ਕਰੋੜ
ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇਕੱਲੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲੀ
ਗਈ। ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ,
ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਸਾਈਪ੍ਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬੀ
ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪੰਜਿਬ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ
ਰਕਮ ਡਾਲਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ
ਨਵੀਂ ਗਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਬੀਤੇ ਵਰਿਅਤਾਂ ਤੋਂ
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਇਮੀਗੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਆਈਲੈਟਸ ਸੰਸਥਾਵਾਂ
ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਵਸੂਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਨ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ
ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੰਜ਼ੀਦਾ
ਇਪਤਾਲ ਕਰਨ।

ਚੀਨ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਢਾਲ ਕਹੀ ਬਣੇਗਾ

विवेक काटनूँ

ਮਸੂਦ ਅਜਹਰ ਦੇ
ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤਵਾਦੀ
ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ
ਇਹ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ
ਕਿ ਚੀਨ ਜੈਸ਼-ਏ-
ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਇਸ
ਸਰਗਨਾ ਦੀ ਢਾਲ ਨਹੀਂ
ਬਣ੍ਹਗਾ। ਚੀਨ ਕਈ ਸਾਲਾਂ
ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਆ
ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ
ਉਸ ਨੇ ਅਪਣਾ ਵੱਡੀਰਾ
ਬਦਲਿਆ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ

ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੇਤਨਾ 'ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਮੁੱਚਾ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁੰਸੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੰਨ 2016 ਵਿਚ ਉੱਤੀ ਹਮਲੇ ਮਹਾਰੋਂ ਭਾਰਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟ੍ਰਾਈਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੌਦੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੱਤੜਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਭਾਚਰ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਬਾਲਾਕੇਟ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਕਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਤੜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ

ਬਾਰਤ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ
 ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਰਣਨੀਤਕ
 ਸਬਰ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਲਾਕੋਟ ਹਮਲੇ ਤੋਂ
 ਬਾਅਦ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ
 ਮਸੂਦ ਅੜਹਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦਾ
 ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਸ ਦਾ
 ਸ਼ੁਰੂਤ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੁੱਸਾ
 ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ
 ਉਸ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ
 ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਤਮ-
 ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪੁਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
 ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼

ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ
ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਚੀਜ਼
ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਤਿਕਾ ਪਾਇਆ। ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅੜੀਅਲ ਵੱਡੀਰੇ
ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਅਮਰੀਕਾ ਸਹਿਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਮੁੱਦ ਅਜ਼ਹਰ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ
ਐਤਵਾਦੀ ਐਲਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਦੀ
ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਚੀਜ਼ ਹੋਰ

ਅਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਾਰਚ ਤਕ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵਿਚਾਲੇ ਫਸ ਗਿਆ। ਚੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਮਹਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਓਥੇ ਹੀ ਟਰੰਪ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਹਵਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦੇਸ਼ ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਨ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਸਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਚਾਰਿਤਰ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਇਸੇ ਦੁਚਿੱਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਹਿਤ ਇਨ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਉਹ ਮਸੂਦ ਅੱਗੜਰ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਕਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾ ਤੇ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ? ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਦੂਜੇ ਬੈਲਟ ਐਂਡ ਰੋਡ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਚੀਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਸਰਾਨ ਨੂੰ ਤਵੱਜੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਰਥਿਕ ਗਲਿਆਰੇ ਅਰਥਾਤ ਸੀਪੈਕ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ।

ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦਿੱਠੇ-ਦਿਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਸੂਦ ਅੜਹਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਰੁਖ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਉਪਜੇ ਗੁਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਲੋਕ ਇਹੋ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਮਸੂਦ ਅੜਹਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਮਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ।

‘ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਡਕਾਕ’ ਬੰਦੇ ਦੇ ਘਰ

1848 ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਵੱਲ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੁਬਾਨ 'ਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸੰਕਲਪ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ: "ਯੂਰੋਪ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਉਹ ਹੈ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਤ। ਇਸ ਪ੍ਰੇਤ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾਵਿਣ ਲਈ ਧੋਪ ਅਤੇ ਜਾਰ, ਮੈਟਰਨਿਖ ਅਤੇ ਗੀਜ਼, ਫਰਾਂਸਿਸੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਖੁਫ਼ੀਆ ਪ੍ਰਲੀਸ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਯੂਰੋਪ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ 'ਪਵਿੱਤਰ ਗੱਠਨਤੌਰ' ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।" ਪਰ ਯੂਰੋਪ ਦੀਆਂ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਤ ਵੀ ਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਜਨਮਦਾਤੇ (ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ) ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਯੂਰੋਪੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਸੂਰੀਏ ਆਏ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਬਾਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ-ਰਸਾਲਿਆਂ 'ਚ ਮਸਲੇਦਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਛਾਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਾਰਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਿਦਗੀ ਬੇਸ਼ਮਾਰ ਅਧਿਐਨ, ਬੇਬਾਹ ਲੇਖਣ, ਮਹਾਨ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ, ਉਮਦਾ ਬਹਿਸਾਂ, ਤਿੰਬੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਜਲਾਵਤੀਆਂ, ਘੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅੱਕਤਾਂ, ਗੁਰੀਬੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦਾ ਫਲਸਫ਼ਾ ਝੜਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੀ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਇਕ ਮਹਾਨ ਫਿਲਾਸਫਰ, ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ, ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 5 ਮਈ 1818 ਨੂੰ ਟ੍ਰੀਅਰ (ਰੂਇੰਨ ਕੰਢੇ ਦੇ ਪਰਾਸ਼ੀਆ) 'ਚ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਉਹ ਘਰ ਅੱਜ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭਾਗ ਪਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਟ੍ਰੀਅਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਇਹ
ਘਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਅਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ,
ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 1727 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋਈ ਦੱਸੀ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹੈਨਰਿਕ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਘਰ
ਕਾਰਲ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਇਕ ਮਰੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰੈਲ 1818
'ਚ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਈ 'ਚ ਕਾਰਲ ਦਾ ਜਨਮ
ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁਚਪਨ
ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਢਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਬਿਤਾਏ। ਜੈਨੀ ਨਾਲ
ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਲ ਨੇ ਇਹ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ
ਉਹ ਪੈਰਿਸ, ਬਰੱਸਲਜ਼, ਲੰਡਨ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ
ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਾਰਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1850
'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਇਹ ਘਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਕਈ ਮਾਲਕ ਰਹੇ ਅਤੇ 1928 'ਚ
ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਘਰ ਖਰੀਦ
ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ
ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਘਰ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ
ਵਾਲੀ ਨਾਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ
ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ
'ਅਇਰਨ ਫੰਟ' (ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿੰਨ੍ਹ) ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਲ
ਝੰਡਾ ਸਦਾ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਜਰਮਨੀ
ਸੋਸਲ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਆਗੂ ਗਸਤਾਵ ਕਾਸੈਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਘਰ ਅੰਗੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 1933 ਵਿਚ ਨਜ਼ੀਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਮਾਰਤ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਆਇਰਨ ਫਰੰਟ' ਨੂੰ ਗਲੀ 'ਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਕੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਅਤੇ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਘਰ ਅੰਗੇ ਨਜ਼ੀਕੀ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਤੰਡਾ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਪਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1947 'ਚ ਕਾਰਲ ਦੇ ਗਰਾਈ ਕੁਝ ਸਮਾਜਿਕ ਜਮਹੂਰੀਅਤ-ਪਸੰਦਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਜੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦਿੱਤਾ। 1968 'ਚ ਫਰੈਡਰਿਕ ਈਬਰਟ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੀ 150ਵੀਂ ਜਨਮ ਵਰ੍ਗੇ ਗੰਢ ਮੌਕੇ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਈ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਧਦੀ-ਫੁਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੇੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅਨੁ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸੁੱਸੇ ਵਰਗੀ ਪਈ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਕੁਰਸੀ ਇਕ ਵਾਰ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਝੁਣਝਣੀ ਛੇੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਨਪਾਸੰਦ ਪੜ੍ਹਨ ਕੁਰਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਲ ਹੁਣੇ ਉਠ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਵਿਦਾਵਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਲਿਖਿਆ। ਜਿਸ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ-ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਜਾਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਲਟੇਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸੌਂਤ ਦਾ ਮਰਸੀਆ

ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕੁਰਸੀ ਜਿਸ ਉਤੇ ਬੈਠਨ ਕੇ 14 ਮਾਰਚ 1883 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੈਂਫੋ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੁਸਤਾਵ ਸਾਟਿਜ ਦੀ ਬੁੱਤਤਰਾਸੀ ਦਾ ਉਤਮ ਨਮੂਨਾ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਲਗਭਗ ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀ ਕਾਪੀਆਂ, ਨੋਟਸ ਆਦਿ ਸੀਜ਼ਿਅਂ 'ਚ ਜੜੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਖਾਸਕਰ ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ (ਸਰਮਾਇਆ) ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਮੈਨੀਫੇਸਟੋ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ। ਸਰਮਾਇਆ ਦੀ ਉਹ ਜ਼ਿਲਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਮਾਏਦੇਦਾਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਠੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਖਡਰਨਾਕ ਕਿੱਲ ਅਧਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸ੍ਰੋਣੀ ਘੋਲ ਹੈ।

ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ।
ਇਕ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜਿੱਤ
ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਹਾਰ
'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਪੁੱਲੇਤਾਰੀ ਤੇ
ਪੁੱਜੀਵਾਦੀ ਜਮਾਤ
ਵਿਚਕਾਰ ਥੁੱਧ ਤੇ
ਪੁੱਲੇਤਾਰੀ ਦੀ ਜਿੱਤ
ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ
ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ
ਜਮਾਤ ਪੁੱਲੇਤਾਰੀ ਹੈ।

ਮ ਉਂਫਿਨ ਸਟ
ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਦੇ ਪੰਨੇ
ਇੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ
ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਅਗਹੁਂ ਹਵਾਂ
ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਜੋਂ
ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰੋਲੇਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ
ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ
ਦਾ ਖੁੱਲਾ ਤਾਕਵਾਰ,
ਤੁਰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ:
ਡਰ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ
ਵਾਹਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ
ਹੈਂ। ਜਿਤਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਤਰ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰੇ ਇਕ
ਪੁਬਲ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ
ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਰ ਕੋਈ
ਮਾਂਗ ਗਿਆ।
ਉਤੇ ਏਂਗੇਲਜ਼ ਦੀ ਜਨਮ
ਸੀਵਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
ਇਕ ਮਿਲ ਮਾਲਕ ਦਾ
ਦੁਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ
ਅਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ
ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਲ ਅਤੇ

ਮਨਦੀਪ

ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ 'ਚ ਜੈਨੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ
 ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਲ ਦੀ ਤਸਵੀਰ
 ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ
 ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਔਰਤ। ਜੈਨੀ
 ਪਰੁਸ਼ੀਆਈ ਰਾਹਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ
 ਵੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰਕਸ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਮਾਜ ਦੀ
 ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਤੇ ਫਾਕੇ ਕੱਟਦੀ
 ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਰਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ
 ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੋਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ
 ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਰੁਸ਼ੀਆ ਦੀ 'ਮਲਕਾ'
 ਤੇ ਟ੍ਰੀਅਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਾਰਲ ਦੀ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ
 ਉਸ ਨਾਲ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਦੀ ਤੇ ਸਸਤੀ ਬਸਤੀ 'ਚ
 ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ ਤੇ ਆਪਣੀ
 ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੱਕ ਵੇਚਣੀ ਪਈ। ਮਾਲਕ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ
 ਸਮਾਨ ਤੇ ਵਿਲਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਿੱਡੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਬਦ ਕਰ
 ਲਏ ਗਏ।

ਪੂਰੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਰਲ ਦੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਪੂਜੀਵਾਦੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਕੰਧ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਰੂਸ ਅੰਦਰ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਮੌਜੀ ਵੀ.ਆਈ. ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਭਿਆ ਵਾਰਸ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। 1917 ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਸ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਛਿਡ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਦਾਸ ਕੈਪੀਟਲ' ਦਾ ਰੂਸੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤਾ। ਤਰਜਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਆਤਮਸਾਤ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਕਾਰਲ ਤੇ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਉਤੇ ਤਬਦੀਲਾ ਕਰੇਂਦੇ ਤਾਂ ਏਂਗਲਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ। 1887 'ਚ ਜਾਰੀ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 21 'ਤੇ)

ਭੀੜ ਦੀ ਭੜਾਸ ਦਾ ਖਾਮਿਆਨਾ

ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਜਹਿਆਂ
ਨੇ ਬਰਾਨਾਲੇ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਫਰ
ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੌਸਮ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਦਿਨ ਦਾ
ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਕੁ ਵਜੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ
ਲੰਗਿਆ। ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਧਰਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਧਰਨਾ ਲੰਗਿਆ
ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਕੇ
ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਮਹਿਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਇਕੱਲਤਾ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਬਕੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਸਿਹਤ ਪੱਖੋਂ
ਕੁਝ ਅਸਹਿਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਧੂਰੀ ਪੁੱਜਣ ਲਈ
ਸਵੇਰ ਵਾਂਗ ਰਸਤਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਸੌਚ ਕੇ ਕਿ
ਰਾਤ ਅਤੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਵਜ੍ਹੂ ਕਾਰਨ ਧਰਨਾ ਤਾਂ ਚੁੱਕਿਆ
ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿੱਧਾ ਧਰਨੇ ਵਾਲੇ ਰਸਤਿਉ ਜਾਣ ਦਾ
ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਉ ਹੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ
ਗੰਨੇ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰੋਕੀ ਆਵਾਜਾਈ
ਵੇਖੀ। ਧਰਨਾਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਕਾਰ ਧਰਨੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ
ਛੱਡ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਗੰਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ
ਟਰਾਲੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।
ਥੈਰ! ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਟਰਾਲੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ
ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰਸਤਾ
ਬੰਦ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਸਾਡੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਾਸਾਜ਼ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਸਮੇਤ
ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਰਸਤਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣਤਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ
ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੁਝਵੁਝ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ

ਟਰਾਲੀ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਰੋਕੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਮੁੜ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਲੰਘਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਟਰਾਲੀ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਇਕ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ, ”ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਪਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਹ...।” ਹੋਰ ਅਵਾ ਤਵਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਰ ਨਾ ਲੰਘਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕਾਰ ਵਾਪਸ ਮੌਤਨ ਅੱਤੇ ਸਵੇਰ ਵਾਲੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰਹਸ਼ਿਉੰਦੀ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕਾਰ ਮੌਤ ਲਈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਵਾਪਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਆਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲੰਘਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਧਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਲੰਘਾਉਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦਿਆਂ ਉਹੀ ਕੁਝ ”ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ...।” ਆਦਿ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਘੁਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀਤੰਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੋਈ ਕਰੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰੱਖੋ।

ਕੋਈ ਕਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ
ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਜੋ ਮੂੰਹ ਆਵੇ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਵਾ ਨੋ ਵੱਜ ਗਏ। ਰਾਤ ਦਾ
ਵੇਲਾ ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ
ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਪਲ ਬੀਡਣ ਨਾਲ

ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ

ਭੀਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋਰ ਕਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ
ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਅਸਹਿਜ ਮਹਿ-
ਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਭੀਤ ਨੇ ਸਾਡੇ ਡਾਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਧੂਹ ਕੇ
ਬੱਲੇ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਭੀਤ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੇ
ਰਹਿੰਦਾ ਮਨਸਿਬ ਸਮਝਿਆ।

ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਔਰਤ ਹੋਣ ਸਮੇਤ ਰਾਤ ਅਤੇ ਖ਼ਰਾਬ ਸਿਹਤ ਦਾ ਪਾਇਆ ਵਾਸਤਾ ਵੀ ਅਸਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ”ਮੈਡਮ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠੋ ਥੱਨ੍ਹੇ ਥੱਡ ਆਉਣੇ ਆਂ ਘਰਾ!” ਵਿਚਾਰੇ ਮਹਿਲਾ ਅਫਸਰ ਅੱਕ ਕੇ ਮੜ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਬੈਠੋ।

ਭੀਤੜਤਰ ਦੀ ਕੁਰਤਾ ਪੂਰੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ।
ਭੀਤ ਵੱਲੋ ਸਾਡੇ ਬਾਏ ਅਵਾ ਤਵਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ
ਗਈ ਗਈ ਸੀ।

ਮਾਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।
ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਿਆਣੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੀਤ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਸੋਚ ਵਿਖਾਉਇਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰ
ਘੇਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਭੀੜ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਵੀ ਮਿਲਾਵ ਕੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੁ ਵਾ ਖ਼ਲਾਫ਼ ਹਈ ਜਾ ਰਹ ਸਾ।
 ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ
 ਕਾਰ ਘੇਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆਂ ਸਾਠੀ ਕਾਰ
 ਲੰਘਾਉਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਕੋਈ ਪੋਣੇ
 ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਉਪਰੰਤ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਛੁੱਟੀ
 ਅਤੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰਸਤਿਉ ਅਸੀਂ ਬਰਨਾਲੇ ਵੱਲ ਦਾ ਸਫਰ
 ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਕੀ ਹੈ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਦਾ ਹਾਲ, ਕੀ ਨੇ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

”ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਬੀਏ ਪਾਸ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ”

”ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਡਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ”

”ਦਲਿੜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ’ਚ ਵੱਡਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦੱਸੋ ਅਸੀਂ ਰੋਟੀ ਕਿੱਥੋਂ ਖਾਈਏ”

”ਸਿਆਸੀ ਆਗ ਪਿੰਡ ’ਚ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲਾ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਨਸ਼ਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਹਨ”

”ਸਾਨੂੰ ਚੋਣ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਦਗੀ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ”

ਇਹ ਇੱਟਪਣੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹਿਮ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਬਠਿੰਡਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਥੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਗੂਆਂ ਅਤੇ ਗਿੱਦਤਭਾਹਾ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਾਡਿੰਗ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਏਕਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਇਹ ਸੀਟ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੱਕਾਰੀ ਸੀਟ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਾ,

ਬਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੱਲ ਵੱਖ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਘੱਟ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਦੇਜੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਣਬਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਖੇ। ਕਿੱਨੀ ਅੱਖੀ ਹੈ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਲੜਾਈ। ਬੁਦਲਾਡਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅੰਕਾਵਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਦੋ ਸੌ ਦੋ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕੁ ਐਰਤਾਂ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸਨ। ਇਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੋਹੁਦ ਘੱਟ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਸੀ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਵੀਸਰੀ ਦਾ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀਂਘ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਾਮੱਸਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪੁੱਖ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ”ਜਦੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲਾ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।” ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੈਪਟਨ ਅਸਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਕਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦਾ ਜਿਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ

ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਬੇਅਦਬੀ, ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਏਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇਗਾ...।”

ਭਾਸ਼ਣ ਅਜੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਠ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਇੰਡ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀਆਂ

ਭਾਸ਼ਣ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਿੰਡ ਵਿਚ ਕੌਰ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਉਚੀ ਉਚੀ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ”ਬੀਬੀ ਇੰਡ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੇਟਾਂ ਕਾਹਾਂਦੀਆਂ।” ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ”ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਬੁਡੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਨੇਢੇ ਬੰਦੇ ਲੱਗਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ, ਬੁਡੀਆਂ ਕੀ ਦੰਦੀਆਂ ਵੱਦਦੀਆਂ ਨਹੀਂ।”

”ਸਾਡੀ ਵੋਟ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਲਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਇੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹੁਣ

ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਨੁਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ।

ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ 65 ਸਾਲਾ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਹਣਾ ਸੀ, ”ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵੇਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੋਬੇ ਰਹਿ ਗਏ।”

ਇਨ੍ਹੋਂ ਨੂੰ ਭਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੋਂ ’ਅਪ’ ਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਜ ਰੱਖੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਰੱਖਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ’ਅਪ’ ਵੱਲ ਸਿੱਖਿਆ

ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਭਿੰਡ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ’ਅਪ’ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਸਿਮਰਤ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰੁਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀ ਆਪਣੀ ਭਤਾਸ ਕੱਢੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਵਰਿੰਗ ਲਈ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ

ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਾਡਿੰਗ ਬਾਠਿੰਡਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੇਲੇਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਦੋ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ।” ਨਸ਼ੀਬ ਕੌਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀ ਕੋਈ ਵੇਟਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੋਹਤਬਰ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲਾ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ।

‘ਚਿੱਟੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ’ ਦਾ ਦਰਦ

”ਖੂਨ ਦਾ

'ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ' ਨਾਟਕ ਨੇ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਬਣਾਇਆ

ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਰਿਦਰ ਧਨੋਆ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਅਗਲਾ ਸ਼ੋਅ ਹੁਣ ਬੇਕਰਸਫੀਲਡ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫੇਅਰਫੀਲਡ- ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 27 ਨੂੰ ਫੇਅਰਫੀਲਡ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ ਨਾਟਕ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਨਾਲ ਸੁਰਿਦਰ ਧਨੋਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹੁਣ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਟਕ ਹੁਣ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਧਾਮੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਬਣਾਇਆ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਸਾਰਾ ਇੰਡੀਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਧਾਮੀ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿੰਦਰ

ਹੋਅਰ, ਸੁਰਿਦਰ ਹੋਅਰ, ਸਸ਼ੀ ਪਾਲ, ਕਰਨਜੀਤ ਐਲਖ, ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਡਢਵਾਲ, ਗੁਰਪਾਲ ਡਢਵਾਲ, ਜਸਪਾਲ ਡਢਵਾਲ, ਰੋਮੀ ਉਪਲ, ਰਣਵੀਰ ਜੌਹਲ, ਪਰਦੀਪ ਸਰਮਾ, ਦੇਸ਼ਦੀਪ ਤੱਖਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਬੈਂਸ, ਸੰਜੀਵ ਵਥੇਰਾ, ਰਾਜੇਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਅਮਿਤ ਪਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਤੂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal

D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.

YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppaldental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

ਫਰੀ ਡਿਲੀਵਰੀ

Haller's
• PHARMACY •
Since 1957

* Free Delivery * Open 7 days a week

* \$5 credit on over-the-counter products for newly transferred patients

* ਅਸੀਂ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਤੇ ਨਿਊਆਰਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

* ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਚੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਅਸੀਂਆਪ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਤਾ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ।

* ਦਵਾਈਆਂ ਨਕਦ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਾਰਮੇਸੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰੇਟ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੈਚ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

(510) 797-2772

37323 Fremont Blvd, Fremont, CA 94536

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਗੰਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿਰੀ ਅਤੇ ਮੁੜਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚਲੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੌਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਰੂਮਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸ਼ਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES

5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538

TEL: **510-797-7111** FAX: 510-739-6350

(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES

WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

- Tvs, VCRs, DVD
- Tape Recorders
- Camcorders
- DVD Players
- Cordless Phones
- Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
- Shavers & Trimmers
- Cellular Phones
- Medical Equipment
- Calling Cards

**Quick Lube
& Smog**

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

**691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544**

PH 510-757-6775

FAX 510-292-0330

Raja King of Sweets Now Presents
New Introducing Chaat Corner
Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

• BHEL PAPDI CHAAT • FALUDA KULFI
• GOL GAPPY (PANI PURI) • KHASTA KACHORI

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE
31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587
Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਲਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora
ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸਾਚੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੁਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)
600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812
www.moonindiancuisine.net

TEC Equipment
Your Best Business Partner

ਨਵੇਂ ਆਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਰੱਕਾਂ ਲਈ ਹਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

**THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK
AND TRAILER DEALERSHIP**

SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL
NEW TRUCK SALES
Direct 510-577-5509 | Cell 510-613-3573
hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8099 S COLISEUM WAY, OAKLAND, CA 94621

ਹਵਾਈ- ਟਾਏ ਦੀ ਸੈਰ

ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਵਾਈ ਟਾਪੂ ਦੇ
HONOLULU-WAIKIKI ਸਹਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੇ
 ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਸੈਰਗਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ
 ਦਿਆਂਗੇ। ਮੇਰਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਘੁੰਮਣ
 ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ
 ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਉਥੇ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਜਾਂਦੇ
 ਹਨ ਜਾਂ ਹਨੀਮੂਨ ਲਈ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, 8 ਟਾਪੂਆਂ
 ਵਾਲਾ 'ਹਵਾਈ' ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਬਸੂਰਤ ਵਾਦੀਆਂ
 ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ।

- ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਸੰਨੀ ਦਾ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਕਰੇਨ ਤਾਂ ਜਾਖੜ 7 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ- ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਲਈ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਸ ਵਾਰ 15 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਕਿਸਮਤ ਅਜਾਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸੀਟ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਰ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਣ ਵਾਲੇ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਮੁੜ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਧਰ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਇਹ ਸੀਟ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਿ ਇੱਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਖਤਿਅਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਉ-ਜਿਉ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘਟਦਾ ਜਾ
ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧੱਕਣਾਂ ਵੀ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ
ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਪਹਿਲ

ਕਿਸੇ ਸੈਲੀਬ੍ਰੀਟੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਣ ਦੇ ਚੱਕਰ
'ਚ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਚ ਲੋਟ ਹੋ ਗਈ,
ਉਦੋਂ ਤਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖਤ ਕਈ ਹਲਕੇ ਕਵਰ
ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜ਼ਮੀਨੀ
ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦਲਾਂ
ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਚੋਣ
ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ
'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸਿਪ ਵੱਲੋਂ
ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੀ ਸਟਾਰ ਵੈ-
ਲਿਊ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ
ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ
ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ
ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ

ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਹੀ ਪਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੀ ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ
ਕਾਰਨ 9 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਦੂਸਰਾ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਨਵੇਂ ਹਨ
ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਸੋ

ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਣਨੀਤੀਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ
ਹਰ ਹਲਕੇ 'ਚ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦਾ ਰੋਡ ਸੋਅ ਕਰਨ ਦਾ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੰਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਲਕੇ
ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ
ਵੀ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ
ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਦੋ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਛੋਟੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ 'ਚ ਸੰਨੀ ਵਿਓਲ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਬਾਜ਼ਪਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਪੁੰਚ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੀ ਕਈ ਲੀਡਰ ਨਿਰਾਸਾ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਅਗੇਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਡੋਗਰਾ ਨੇ ਤਾਂ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭਾਜਪਾ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਡੋਗਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ 2017 ਦੀ ਜ਼ਿਮਨੀ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰੀ ਲੀਡਰ ਆ ਕੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਰੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੀਡਰ ਘਰਾਂ 'ਚ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸਦਾ ਅੰਦਰਾਂਜ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਈ ਏ

ਇਸ ਵਾਰ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਵੇਗੀ? ਅਮੇਰੀਟੀ ਤੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਜਿੱਤੇਗਾ ਜਾਂ ਸਿਮਰਤੀ ਇਤਾਜੀ? ਕੀ ਬਿਟੇਨ ਇਸ ਸਾਲ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਕੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਇਸ ਸਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਚਲਾਵੇਗੀ? ਇਸ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ? ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਕਿਵੇਂ ਦਿਓਗੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਅਕਲਮੰਦੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸਦੇ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰੂਫ਼ਿਤਾ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਸਟੀਕ ਅਨਮਾਨ ਲਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤੱਤੀਕੀ ਕਰਨਾ ਅਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੱਡ ਜਜਮੈਟ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨਿਂ ਰਿਹਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਨ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ, ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਘੱਟ ਅਕਲਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕੇਗਾ। ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਟੀਕ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਣ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਰਾਅਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਨਾ ਲਗਾ ਸਕੋ, ਪਰ ਜੋਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਐਕਸਪਰਟ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨਹੀਂ,
 ਬਲਕਿ ਹਰ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ
 ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸਰਤ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।
 ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਭਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ
 ਆਪਣੀ ਸੌਜ ਦੇ ਕੈਂਦੀ ਨਾ ਬਣੀਏ।

ਮਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮੌਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ,
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਰਾਹੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ
ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ
ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਿਕਲੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ
ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਿਰ ਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਫੌਰੀ
ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਦੀ ਗਲਤ ਤਾਂ
ਕਦੀ ਸਹੀ ਨਿਕਲੇ ਹਨ।

ਸਤਾਰਵੀਂ ਸੰਦੇ ਦੇ ਫੈਚ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰੇਨੇ
ਦੇਕਾਰਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਅਕਲਮੰਦ ਹੋਣਾ ਹੀ
ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗਲਤੀ
ਦੀ ਸੰਕਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਕਾਰਤ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ
ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਝੀਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖਬੀਆਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਐਬ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲੋਕ ਹੈਲੀ-ਹੈਲੀ
ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ, ਸਹੀ ਦਿਸਾ ਵਿਚ
ਚਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ
ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ
ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭੱਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵੇਂ ਦੋਰ ਵਿਚ ਜੋ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਰਿਸਰਚ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਜਬਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ, ਬਾਈਜਾਰੇ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੁਝਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਜਬਾਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿ ਕੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤਰਕ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਉਂਦੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਤੇਜ਼ ਦਿਮਾਗ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਲਵਾਯ ਤੱਥਦੀਲੀ ਜ

ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਲੈ ਲਓ, ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਧਰਤੀ ਗਰਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਮਰਥਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰ ਸਮਰਥਕ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਿੜ੍ਹੂ ਸੋਚ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗਰਮ ਹੋਣ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਟੈਮ ਸੈਲ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬੰਦਰੂਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਲਗਾਮ ਕਸਣ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਹਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਝ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਖਾਸ ਧਰੂਵੀਕਰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੋਗੇ। ਜੋ ਲੋਕ ਚਲਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੰਕਾਰ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਖਿਤਕੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਇਹ ਮੰਨ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸਮਝ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਪਉਂਦੇ ਅਤੇ ਗਲਤ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਲਗਾਊਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਚਲਾਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜੇਕਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਹਨ, ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਣ ਦੀ ਲਲਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਦੇ। ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਲਗਾਊਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਯਕੇ 'ਚ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਲੜਾਈ

50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵੋਲਵਰਹੈਪਟਨ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਤਮਦਾਰ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਉਹ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਨਸਲਵਾਦੀ ਤੁਣਾ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਐਮਪੀ ਈਨੋਚ ਪੋਵੈਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੇ 'ਦੇਸ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਚਿਤਾ ਸਤਾਰ ਰਿਹਾ' ਹੈ।

'ਦੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਅਤੇ 'ਸਟਾਰ ਨਿਊਜ਼ਪੈਪਰ' ਮੁਤਾਬਕ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ 'ਬਸ ਸੇਵਾਵਾਂ' ਵਿੱਚ ਹੰਗਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਪਰ ਸਿਰਫ ਪਥਲਿਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਤਰਸੇਮ ਸਿੱਖ ਸੰਘ ਨੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਲਾਹੁਣ ਜਾਂ ਦਾੜੀ ਕਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੱਖ ਸੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੋਲਵਰਹੈਪਟਨ ਵਿੱਚ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।"

ਉਹ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੋਲਵਰਹੈਪਟਨ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ, ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ 'ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੀ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਵਾਲ ਕਟਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ਸਿੱਖ ਉਥੇ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਜਲਦ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚਿਆਂ ਨੇ ਇੱਛਾ ਵਿਚੁੱਧ ਵਾਲ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਗੀ।

23 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਵੋਲਵਰਹੈਪਟਨ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਸ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 823 ਡਰਾਈਵਰ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 411 ਭਾਰਤੀ ਸਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਉਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਦਾੜੀ ਮੁੰਨ ਕੇ ਅਤੇ ਟੋਪੀ ਪਾ ਕੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਆਉਣ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇਨਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।"

50 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਕਰਾਨ ਜਾਟ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਹੁਣ ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੱਖ ਲਾਲ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਰੇਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਗਾਰਡ ਬਣੇ।" ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੱਗਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਵਾਲ ਕੱਟਦਾ ਹੈ ਸੀ। ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਲੱਤ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਉਤੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਲਵਗੇ? ਪੱਗ ਸਾਡੇ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦੇ।"

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਚੀਨ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਏਸੀਆ ਦੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦੁਰੇ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਚੀਨ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਮਾਂਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੇਹ ਵਪਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਜ਼ਰੀਅਹ ਹੈ। ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੁਝੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੁਝੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਿਆ, ਜਾਣੋ ਉਸ ਦੀ ਜੂਬਾਨੀ।

ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਤੋਂ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਉਮਰ 19 ਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਜ਼ਨ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਗਏ ਸੀ, ਕਜ਼ਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਥੇ ਹੀ ਸੈਨੂੰ ਵੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁੰਡਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਵਿਆਹ ਲਈ ਆਏ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਇਸਾਈ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸਾਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਫੇਰਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੁਝੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਗਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭੇਂਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬਲਕਮੇਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੈਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਹਿਨੀ ਵਿੱਚ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਮੁਲਕਾਤ ਹੋਈ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਸੀ ਤੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਂਦੇ ਹਨ ਤੋਂ ਵਿਕਲਾਂਗ ਹੈ।

ਚੀਨੀ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਹੋਰੇਗਾ ਉਸੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ

ਖਰਚ ਚੁੱਕਣਗੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੇਖਦੀਆਂ ਵਿਆਹ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਸਫਰ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੱਤ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ ਕੁਝੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਡਿਵਾਈਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇੱਕ ਘਰ

ਲੈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਚੀਨੀ ਹੀ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸੱਤ ਕੁਝੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਇਸਾਈ ਸਨ।

ਮੈਂ ਗੁੱਗ ਟਾਂਸਲੇਟਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਦੀ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਲਾਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੁਝੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਗਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭੇਂਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਬਲਕਮੇਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੈਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮਹਿਨੀ ਵਿੱਚ ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਮੁਲਕਾਤ ਹੋਈ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਸੀ ਤੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਂਦੇ ਹਨ ਤੋਂ ਵਿਕਲਾਂਗ ਹੈ।

ਚੀਨੀ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਹੋਰੇਗਾ ਉਸੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ

ਦੂਜੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਯੋਤੇ-ਯੋਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਕਿਉਂ?

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। 2018 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਬ 70.5 ਕਰੋੜ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਜੀਰੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਰੀਬ 68 ਕਰੋੜ ਹਨ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ 2050 ਵਿਚ ਜੀਰੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਤੇ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦੇ ਦੋ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਣਗੇ। ਜਨਸੰਖਿਆ ਮਹਿਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਆਸ਼ਾ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਵਕਤ ਤੱਕ ਜਿਉ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸਦਾ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇੰਸਿਟੀ-ਚਿਓਟ ਫਾਰ ਹੈਲਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਐਂਡ ਇਵੈਲੂਏਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਈਰੈਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਮਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਕਾਢੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਰੇ ਨੇ 2018 ਦੇ ਇਕ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਅਧੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਈ ਲੋਤੀਏ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੇਂਡੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ। ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 1960 ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਪ੍ਰਜਨਣ ਦਰ ਲੱਗਭੱਗ 5 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਕਰੀਬ 60 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਧੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੱਟ (2.4) ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਰ੍ਹਕੀ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪ੍ਰਹੰਚਾਇਆ ਹੈ। 1960 ਵਿਚ ਲੋਕ ਔਸਤ 52 ਸਾਲ ਜ਼ਿਉਂਦੇ ਸਨ। 2017 ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਆਸਾਨ ਵੱਧ ਕੇ 72 ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੁੱਢੀ ਆਬਾਦੀ
 ਬੁੱਢੀ ਹੁੰਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਕਸਤ
 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ
 ਜਨਮ ਦਰ ਘੱਟ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ
 ਆਰਥਿਕ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ
 ਬਾਲ ਮੌਤ ਦਰ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਨਮ ਕੰਟਰੋਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ
 ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ।
 ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਅਕਸਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਅਦ
 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ

ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਚੁ
ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਪੱਛਮੇਪਣ ਨੂੰ ਤੋਡਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਦਲੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਟੈਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤਿੰਕਾ ਅੱਜ ਦੇ ਟੈਕ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਜਾਤੀ ਸਮੂਹ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੋਰੇ ਮਰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਟੈਕ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਲਗਾਏ। ਸੂਰਹਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਦਿਸਦੇ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੇਗੀ। ਪੁਰਸ਼ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਸਲੀ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੰਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਗੋਰੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ। ਔਰਤ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗਦੀ ਪੰਜੀ ਦਾ ਸਿਰਫ 9 ਫੀਸਦੀ ਪੈਸਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਲੈਟਿਨ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜੀ ਦਾ ਪੈਸਾ ਹੈ ਜੋ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜੀ ਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚ ਕਵਲ 3 ਫਾਸਦੀ ਨਿਵਸ਼ ਹਾਇਆ।
ਗੋਰੇ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
ਪੂਜੀਪਤੀਆਂ ਵਿਚ 90 ਫਾਸਦੀ ਗੋਰੇ ਮਰਦਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਤੋਂ ਅੰਗੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਪਾਉਂਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਨ। ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਂਗਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੇਂ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਘੱਟ ਟੈਕਾਂਟ ਮਿਆਦੂ ਹੈ। ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ 2012 ਦੇ

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿੱਢਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਬਿਹਤਰ
ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ
ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਪਾਨ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਬੰਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਵਕਤ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਆਸਾ ਲੱਗਭੱਗ 84 ਸਾਲ ਦੀ ਹੈ। (ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ)। 2018 ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 27 ਫੌਥਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਯੂ. ਐਨ. ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੰਚਿਆਂ ਦਾ

ਜਨਮ 'ਤੇ 85 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਧੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕਟ

ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 2.1 ਜਾਦੂਮਈ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਜਨਸੰਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਜਨਣ ਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਬੋਚੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕਤਿਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧੇ ਮੁਲਕਾਂ (113) ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦਰ ਨਾਲ ਬੋਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੋਜਕਾਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੋਚਿਆਂ ਦੀ

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਪਾਪੂਲੇਸ਼ਨ ਐਸਿੰਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਰਜ ਲੀਸਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਨਸੰਖਿਆ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਖਿਤਕੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗਲੀ ਵਿਚ, ਸੜਕ 'ਤੇ ਝਾਕ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਖੋ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਨਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਕੀ ਤਕਨੀਕ ਬੁੱਢੀ ਹੁੰਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗੀ?

ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਝਾਪੇ ਦੇ ਟਾਈਮ ਬੰਬ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਗੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੇ 2015 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਨ-ਚਾਈਲਡ ਪਾਲਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 2018 ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ 2019 ਵਿਚ ਉਹ ਜਨਸੰਖਿਆ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਲੇਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੜਬਾਰ ਪੀਪਲਸ ਡੇਲੀ ਵਿਚ ਛੱਪੇ ਆਪ-ਐਡ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਇਦ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। 2018 ਵਿਚ ਚੀਨ ਵਿਚ 1 ਕਰੋੜ 52 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਹਿਰ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਘਟਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੁਢੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਜਨਸੰਖਿਆ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢੀ ਹੁੰਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸਿਹਤਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਲੰਮੇ ਵਕਤ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਰਜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਖੇਤਰ ਜਿਸਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿੰਗ ਵਿਭਿੰਨਤਾ। ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 2018 ਵਿਚ ਅੰਤਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਿਰਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਦਰ 48.5 ਫੀਸਦੀ ਸੀ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 25 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ। ਆਈ. ਐਲ. ਓ. ਦੇ ਅਰਥ ਸਾਸਤਰੀ ਐਕਾਹਰਡ ਅਨਰਸਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਿਰਤ ਸਕਤੀ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਕਿਰਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉਲਟ ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗਰੀਬੀ-ਹਟਾਉ ਉਪਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

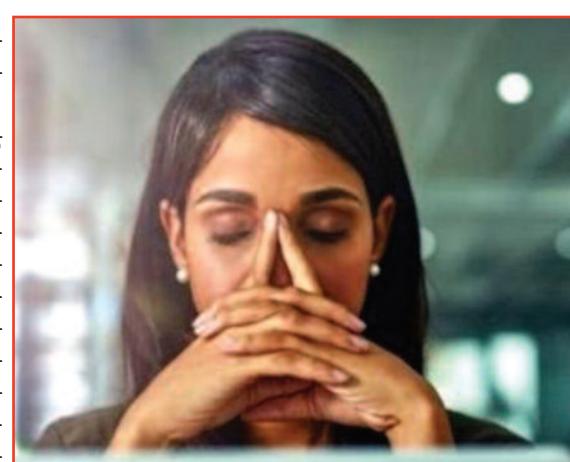
આરથિક અસર

ਆਬਾਦੀ ਘਟਣ ਅਤੇ ਬੁਝਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਵਧਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਜਾਣਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਉਤਪਾਦਕਤਾ
ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪਿਛਲੇ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼
(ਆਈ. ਐਮ. ਐਫ.) ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ
ਬੁਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ
ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ 25 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਸੰਗੜਾ

ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗੋਰੇ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕਿਉਂ?

ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਪੱਛਮੇਪਣ ਨੂੰ ਤੌਂਦਰੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਦਲੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਟੈਕਿਏਟਸਟਰੀ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਿੰਕਾ ਅੱਜ ਦੇ ਟੈਕ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਪਰਾਣੀ

ਮੁਤਾਬਕ ਔਰਤ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਹਮਜ਼ੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਫੰਡ ਦਾ ਅਧੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਡਿਜੀਟਲ ਅਨਡਿਵਾਈਡਡ ਦੀ ਪ੍ਰਮੱਜ਼ਕਟ ਡਾਇਨੋ ਰਿਹਿਰੇਟ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਲੀ ਔਰਤ

ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਨੂੰ ਐਸਤਨ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਫੰਡ
ਮਿਲਿਆ, ਜਦਕਿ ਐਸਤ ਫੰਡ 11 ਸਾਲ ਡਾਲਰ ਦਾ ਹੈ।
ਡਿਜੀਟਲ ਅਨਡਵਾਈਡੈਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਇਆ
ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਰਾਕੇ ਵਿਚ ਕੱਲ ਉੱਦੱਦੀ ਪੰਜੀ ਦਾ ਕੇਵਲ
0.3 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਲੈਣਿਨ ਅਮਰੀਕੀ ਐਰਤਾਂ ਨੂੰ
ਮਿਲਿਆ। ਹਾਲ ਦੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀਆਂ
ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਫਾਇਦੇ, ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪਤਾ
ਚਲਾ ਗਿਆ।

663-672

માનુષ પરિવહ

ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਕੜੇ ਲੋਕ ਭੇਡਭਾਵ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਜ਼ਰਿਏ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸੇਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਤਿਆ ਹੈ। ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਪਰ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਜੂਨੀਅਰ ਅਤੇ ਮਿਡਲ ਲੈਵਲ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਔਰਤਾਂ ਹੁੱਣ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ, ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤਹਿਕ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਦੱਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਉਦਮਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸੁਭਦਰਾ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਤਹਿਤਾ।

ਤੁਲਨੀਕ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਏ?

ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਵਿਡੋਕਸ਼ ਬਣਾਉਣ !
ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਵਿਡਿਨਤਾ ਪੁਰਨ ਅਤੇ
ਮਿਲਵਰਟਨ ਵਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੇ
ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਟਾਰਟ-ਅਪਸ ਅਤੇ
ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ
ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾ ਸਿਧਾਂਤ
ਹੈ ਚੌਗਿਰਦਾ। 1987 ਵਿਚ ਕਾਲੀਆਂ ਔਰਤ ਵਾਦੀ
ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਬਰਲੇ ਕ੍ਰੈਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰਚਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰੈਸ਼ਨ
ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿਵੇਂ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਨਸਲ ਵਰਗੀ ਪਛਾਣ
ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ
ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰੀ
ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ
ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਲੈਟਿਨ ਅਮਰੀਕੀ
ਔਰਤ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਮ ਔਰਤਾਂ
ਨੇ ਮਿਥਿਆ ਕਰਾ।

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਭੱਜਦੇੜ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰੱਖੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਹੁਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਚੈਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਰਾਤ 9.30 ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 4.30 ਵਜੇ ਤਕ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਂਝ ਦਿਓ ਯਾਨੀ ਲੇਟ ਨਾਈਟ ਜਾਗਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਧਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਨੀਦ ਦਾ ਮੈਲਾਟਾਨਿਕ ਹਾਰਮੋਨ ਐਕਟਿਵ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਟਾਈਮਲਾਈਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੈਮੋਰੀ ਲਾਸ, ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ, ਸਾਈਕੈਟਿਕ ਡਿਸਾਰਡਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨਿਊਰੋਡਿਜ਼ੀਜ਼ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਭੱਜਦੇੜ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੌਂਝ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਤੇ ਗੜਬੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਨਿਊਰੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਹਿਜ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣਾਵਂ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜੜਤ
ਪੀਜ਼ੀਆਈ ਨਿਊਰੋਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਐਚਿੰਡੀ ਪ੍ਰੋ. ਵਿਵੇਕ ਲਾਲ ਨੋ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੈਗਲਰ ਰੁਟੀਨ, ਸੌਂਝ ਤੇ ਜਾਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਆਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੋਕ, ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ, ਟੀਬੀ ਇਨਸੋਫੇਲਾਈਟਿਸ, ਐਪੋਲਪਸੀ ਵੀ ਸਾਧਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਇੱਧੀਡੀ 'ਚ ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਹੁੰਦੀ

ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ 40 ਦੇ ਪਾਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਦਰਦ ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋ ਜਾਓ ਸਾਵਧਾਨ
ਉਥੋਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਨੀਸ ਮੋਦੀ ਮੌਜੂਦਾ

ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਾਸਟ ਤੇ ਜੰਕ ਫੂਡ ਲੈਣਾ, ਵੀਡੀਓਗੇਮ, ਮੇਬਾਈਲ ਤੇ ਟੀਵੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਲਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਿਰ ਦਰਦ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਗ੍ਰੇਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਮੋਰੀ ਲੱਸ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ 'ਚ ਖਰਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੁਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਆਉਲਡੋਰ ਗੇਮਜ਼ ਬੇਠਣਾ ਬੇਹੋਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤ੍ਤੀਲਿਤ ਆਹਾਰ ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਰੂਟੀਨ ਦੇ ਕੇ ਹੈਲਥੀ ਲਾਈਫ਼ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗਰਮੀ 'ਚ ਓਪੀਡੀ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ

ਗਰਮੀ ਵਧਣ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਊਰੋ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਗੁਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਵਿਵੇਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਇੱਧੀਡੀ 100 ਤੋਂ 120 ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਮਾਰਚ ਤਕ 20 ਤੋਂ 30 ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਗਰਮੀ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਡੀ-ਹਾਈਡ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਡਾਇਰੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਇਨਫੈਕਟਿਵ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਾਰਮੋਨ ਡਿਸਬੈਲੈਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨਾਲ ਨਿਊਰੋ ਡਿਜ਼ੀਜ਼ ਐਕਟਿਵ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਸੁਸਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ!

ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਖ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਸੀਂ ਸੁਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨੀਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਆਸਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਧੀ-ਅਧੂਰੀ ਨੀਦ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣਾ, ਕਸਰਤ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕੁਝ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਸਤੀ ਪੈਣੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਓ, ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਸੁਸਤੀ ਪੈਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ :

ਸਲਾਦ, ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਸੇਵਨ ਕਰੋ। ਮੀਟ, ਮੱਛੀ, ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਅਤੇ ਜੰਕ ਫੂਡ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਚੋ।

ਹਾਈਪੋ-ਬਾਈਰੋਡਿਜ਼ਮ

ਬਾਈਰਾਇਡ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਸਰੀਰ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਪਚਾ ਕੇ ਉਤਸਾ 'ਚ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ

ਨੂੰ ਹਾਈਪੋ-ਬਾਈਰੋਡਿਜ਼ਮ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਟਾਬੋਲਿਜ਼ਮ ਦੀ ਰਫ਼ਡਾਰ ਮੱਧਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਕਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧਣ ਲੁਗਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਨੂੰ ਸੁਸਤੀ ਪੈਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਤਣਾ

ਤਣਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਸਾਡੀ ਨੀਦ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਤਣਾ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਨੀਦ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਦਰਦ, ਬਕਾਵਟ, ਭੁਖ ਨਾ ਲੱਗਣ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤਣਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਸਤ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਕਸਰਤ ਨਾ ਕਰਨਾ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੋਜ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਆਲਸ ਨਾਲ ਬੀਤੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੀਦ ਆਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਵੇਰ ਸਮੇਂ 30-40 ਮਿੰਟ ਕਸਰਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ।

ਆਲਸ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚੀਏ?

ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੀਦ ਆਉਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਦੁਫ਼ਤਰ 'ਚ ਹੀ ਪਾਵਰ ਨੈਪ ਲਵੇ, 40 ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਕੋ ਥਾਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਨਾ ਬੈਠੋ, ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਟਾਈਲੋ, ਸਵੇਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ, ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ, ਨੀਦ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੌਫ਼ੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੋ, ਪੂਰੀ ਨੀਦ ਲਵੇ ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਰਹੋ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣਾ

ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਵੀ ਸੁਸਤੀ ਪੈਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਭੇਜਨ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੋ ਜੋ ਸੌਖਾ ਪਚ ਸਕੇ।

ਘਾਹ 'ਤੇ ਨੀਗੇ ਪੈਰੀ ਤੁਰਨ ਦੇ ਕਈ ਫਾਇਦੇ

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਚੱਪਲਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਲ ਤੁਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਗੰਦੀਗੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਚੱਪਲ ਜਾਂ ਬੁਟ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਘਰੋਂ ਨੀਗੇ ਨਿਕਲਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਫ਼ ਗਰਾਊਂਡ ਜਾਂ ਘਾਹ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੱਪਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨੀਂਗੇ ਪੈਰ ਘਾਹ 'ਤੇ ਚੱਪਲ ਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਫਾਇਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਵੰਦੀ, ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੇ ਬੁਟ ਜਾਂ ਚੱਪਲ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋਂ ਹੋ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਨੀਂਗੇ ਪੈਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਖੁੱਲ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਅਤੇ ਦਰਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੀਂਗੇ ਪੈਰ ਤੁਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜੇ ਬੁਟ ਜਾਂ ਚੱਪਲ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋਂ ਹੋ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਨੀਂਗੇ ਪੈਰ ਤੁਰਦੀ ਹੈ।

ਕੁਰਦਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਰਜਾ ਪੈਰਾਂ

ਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਜੂਦ '

ਮਾਧੇ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਲਦੇ ਹਨ ਬੱਚੇ

ਪਿਛਲੀ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਕਾਬੇਕ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਰਸੁਲ੍ਹ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਸਿਆ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਡੱਡ ਕੇ ਰਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ— ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਮੁੰਨੰਮਤ ਲਈ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ। ਕਾਬੇਕ ਅਤੇ ਨਰਸੁਲ੍ਹ ਤਾਂ ਰਸ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਗਏ। ਚਾਰ, ਪੈਂਜ, ਅੱਜ ਅਤੇ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਘਰ ਹੀ ਆਪਣੀ 54 ਸਾਲ ਦੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਸਥਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਰ 8 ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਡੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਲਡ ਫੰਡ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਦਾ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਧਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ 528 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਪੈਸੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਪੂਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵਿਚ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਅਕਸਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕਮਾਤਰ ਰਸਤਾ

ਕਾਬੇਕ ਅਤੇ ਨਰਸੁਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਾਸਕੇ ਵਿਚ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਨੱਕੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਹ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਇਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੈਡ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਫੋਲਦ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਪੈਸਾ ਬਚਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਕਸ ਹੈ।

(ਸਫ਼ਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਕਸ ਹੈ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸਾਇਆ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਆਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ 2015 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾਲ ਜੱਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਸਾਥੋਂ ਹੋਠ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੰਖ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਮੁੱਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਸੱਦਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਚੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲ ਹੀ ਸੈਂਟਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਨ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਕੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭੇਜਦੇ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਤ੍ਰਾਸਟੀ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਲੱਭਕੀ ਮੇਡਿਨਾ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਤੋਂ ਡੱਡ ਕੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਕਾਬੇਕ ਅਤੇ ਨਰਸੁਲ੍ਹ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਉਸਦੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮੌਨਦੇ, ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿ ਜੋਕਰ ਉਹ ਉਥੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਇੱਤਜਾਮ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਦੁੱਖ ਭਰੇ ਸੂਰ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਦਸਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦੇ

ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਰੂਸ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦਾ ਪਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਡਿਨਾ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਚਾਰੀ ਨੇ ਇੱਤਜਾਮ ਕੁਟਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਾਰਨ ਬੱਚੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਿਉ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਇਕ ਬੱਚੀ ਦੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੈ।

ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਪਲਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪੈਦਾ ਪਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ

ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਪਲਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪੈਦਾ ਪਰਤੇ, ਜੋ ਪੈਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਾਏ ਸਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਇਆ, ਘਰ ਦੀ ਮੁੰਨੰਮਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਰਚ ਕੱਢਿਆ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਉਹ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕੇ ਉਹ ਸੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਵਕਤ।

ਜਾਨਗਲ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਨਾ

ਜਾਨਗਲ ਮੈਡਗਜ਼ੈਨੇਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਰੂਸ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਨਗਲ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਦਹਕੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਪੈਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਾਏ ਸਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁਕਾਇਆ, ਘਰ ਦੀ ਮੁੰਨੰਮਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਰਚ ਕੱਢਿਆ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਉਹ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕੇ ਉਹ ਸੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਵਕਤ।

ਜਾਨਗਲ ਅਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹੀ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰ ਅਤੇ ਐਸ. ਯੂ. ਵੀ. ਵੀ. ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੌਂਚੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੁਰਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਰਗਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ 45 ਫੀਸਦੀ ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਇੱਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰਗੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਫਾਰ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਂਰੋਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਸੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਬਲੱਗ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਜਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਗੁਲਨਾਰਾ ਇਵੀਈਰਾ ਦੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਗੁਲਨਾਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ਼ ਆਏ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖੇ ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਦੇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ

ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚ

ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਖਾਲਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ?

ਇਕ ਰਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਰੇਸਾਦ ਤੁਬੰਤਾ ਇਕ ਆਮ ਲੜਕੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। 5 ਅਪ੍ਰੈਲ 1992 ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਘਰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੋਸਨੀਆ ਦੀ ਸਰਬ ਸੈਨਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਯੋਵੇ ਸਹਿਰ ਦੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਹੋਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਘਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਲੱਗਭੱਗ ਚਾਰ ਸਾਲ ਚੱਲੇਗਾ। ਸਰਯੋਵੇ ਦੀ ਇਸ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰੋਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੇ ਸਨ।

ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੈਨਿਕ ਸਹਿਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸੱਤਕ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗਣਾ ਵੀ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਲੁਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਤੁਬੰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੱਤੋਂ ਸੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖਤਰੇ

ਲੁਗਭੱਗ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਸਹਾਇਤਾ ਉਡਾਣਾਂ ਇਸ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਤੁਬੰਤਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਕਰ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਸਰਯੋਵੇ ਨਾ ਬਚਦਾ। ਸਹਿਰ ਦੀ 90 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡੇ ਭੋਜਨ 'ਤੇ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਅਸੀਂ ਸਨ, ਉਹ ਗਹਿਣਿਆਂ, ਚਿੰਡਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਾਲਾ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਫਿਰ ਖਤਰਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਕੁਖਮਰੀ

ਮੈਸਾਚੁਸੈਟਸ ਦੇ ਬੋਸਟਨ ਸਥਿਤ ਟਫਟਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਰਲਡ ਪੀਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਲੈਕਸ ਡੀ ਵਾਲ ਮੁਤਾਬਕ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਖਮਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਡੀ ਵਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੱਤ ਦੀ ਦਰ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਜ ਕੁਖਮਰੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਜ਼ਾਰਾਂ, ਬਿਹਤਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਖਮਰੀ ਨੂੰ ਲੱਗਭੱਗ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੁਖਮਰੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖਿਰ ਆਪਣੇ ਪੱਤੋਂ ਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬੀਜ ਦਿੰਦੇ ਸਨ,

ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਯੋਧ ਅਤੇ ਖਰਾਬ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਡੀ. ਵਾਲ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਾਸਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਖਾ ਮਾਰਨਾ ਬਤਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਜੁਝਾਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਪਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਗੱਲ ਸੀਰੀਆ, ਦੱਖਣੀ ਸੂਡਾਨ ਅਤੇ ਯਮਲ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਕੁਖਮਰੀ ਦੀ ਜਤ੍ਤੁ ਹੈ।

ਕੁਖਮਰੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

ਆਖਿਰ ਕੁਖ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧ

ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਸਕਰਵੀ ਨਾਮੀ ਰੋਗ ਅਤੇ ਪੇਲਾਗ੍ਰਾ ਵਰਗਾ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੋਗ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਛੁਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਰੀਤਾ ਭਾਟੀਆ ਮੁਤਾਬਕ ਭੁਖ ਨਾਲ ਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੱਚਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਭੁਖ ਨਾਲ ਨਿਪਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ

ਸਾਲ 1944-45 ਦੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਿਸਵ ਜੰਗ ਦਰਮਿਆਨ ਹਾਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਏ ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਪੀਤੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਜੰਗਲੀ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਰੂਮ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਨੀਦਰਲੈਂਡਸ ਦੀ ਲੀਡੇਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇੰਡੇ ਵਾਨ ਅੰਡੇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਸਵ ਯੋਧ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅੱਸਤਨ ਆਮੀਰ ਅਤੇ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ ਨੀਦਰਲੈਂਡਸ ਨੇ ਜੰਗਲੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਆਮ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਯੋਧ ਦੇ ਸਰਾਪ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਝਾਤਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ

ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗਲੀ ਪੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣ੍ਹੇ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਵਾਨ ਅੰਡੇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਹਿਰ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਲੋਕ ਗਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਗੋਸ ਪਾਲਣੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਾਰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਨਿਸਾਨ ਬਣਾਇਆ।

ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਸਵ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੈਡਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਾਜਸੀ ਉਦਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਬਗੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲੋਕ ਰਵਾਇਤੀ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਗ੍ਰੀਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰੂਬਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਲੈਕਸ ਡੀ ਵਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਅਕਾਲ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਹਤਰ ਫੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੌਦਾ ਗਿਆ।

ਬੋਹੜ ਹੇਠ ਉੱਗਿਆ ਭਰਵਾਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਬੋਹੜ· ਫਾਂ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ

ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਬੋਹੜ ਹੇਠਾਂ ਬੋਹੜ ਨਹੀਂ ਉੱਗਦਾ।" ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਤਿੰਕ ਪਾਤ ਕੇ ਬੀਜ ਪੁੰਗਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੋਹੜ ਹੇਠ ਇੱਕ ਗੋਲੁ 'ਚੋਨਿਕਲਿਆ ਬੀਜ ਬੋਹੜ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਿਉਂਦੀ ਹੈ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਕਰ ਸਕਦਾ? ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬੋਹੜ ਮੈਂ ਖੁਦ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਛਾਂ ਮਾਨਣ ਦਾ ਮੁੜਦੀਵੀ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਬੋਹੜ ਪਿਛੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਨਿੱਖ ਮਾਣ ਕੇ, ਉੱਗਲ ਫੜ੍ਹ ਕੇ, ਕਦਮ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖੁਦ ਵੀ ਬੋਹੜ ਵਰਗੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਮੋਹੂ-ਮੱਤੇ, ਸਹਿਦ ਵਰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਫਾਂ: ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ। ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਹਿਰ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਕਚਿਹਰੀ ਚੌਂਕ ਲਾਗੇ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਜਮਾਈ ਬੈਠਾ

ਚਾਰੇ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪਿਛ ਫਾਂ: ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਮਾਣ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੀਬਾ ਪੁੱਤ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿਰਫ ਫਾਂ: ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲੀਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸਾਗਰੋਂ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਚੀ-ਖੁਦੀ ਉਹਜਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਲਈ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਲਸ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਖਮਰੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਲੀਅਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਟ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇ ਦੀ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸਰ ਵੀ ਗੱਡਬਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤ

MISSION PEAK

BROKERS, INC.

PEAK OF EXCELLENCE

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 366-6130**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

